ומודים בשאר כל האדם שזכו לו מעותיו [א]שאין מערבין לאדם אלא מדעתו [ב]אמר רבי יהודה במה דברים אמורים בעירובי תחומין אבל בעירובי חצירות [ג]מערבין לדעתו ושלא לדעתו לפי [ד]שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו: **גמ'** מ"ט דר' אליעזר הא לא משך אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו עשאו ר"א כד' פרקים בשנה [ה]דתנן [ו]בד' פרקים אלו משחיטין את הטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינר ואין ללוקח אלא דינר אחד כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח מת [ז]הא לא משך אמר רב הונא בשמשך אי הכי אימא סיפא בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר אמאי הא משך א"ר שמואל בר יצחק לעולם בשלא משך הכא במאי עסקינן בשזיכה לו על ידי אחר בד' פרקים אלו דזכות הוא לו זכין לו שלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לו אלא בפניו [ח]ורב אילא אמר ר' [ט]יוחנן [י]בד' פרקים אלו העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה [כ]דאמר רבי יוחנן [ל]דבר תורה מעות קונות ומפני מה אמרו [מ]משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה: ומודים בשאר כל האדם כו': מאן שאר כל אדם אמר רב [נ]בעל הבית וכן אמר שמואל בעה"ב דאמר שמואל ל"ש אלא נחתום אבל בעה"ב קונה ואמר שמואל [ס]ל"ש אלא מעה אבל כלי קונה ואמר שמואל [ע]לא שנו אלא דאמר לו זכה לי אבל אמר ערב לי שליח שויה וקני: אמר רבי יהודה בד"א וכו': [פ]אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו אמר ליה רב חנא בגדתאה לרב יהודה אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו או לחייו אמר ליה בעירובין אמרתי לך ולא במחיצות אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי [צ]הלכה מכלל דפליגי [ק]והאמר ר' יהושע בן לוי כל מקום שאמר ר' יהודה אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים ולא פליגי והא אנן תנן [ר]נתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע התם [ש]בחצר שבין שני מבואות והאמר [ת]רב שיזבי אמר רב חסדא זאת אומרת חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה [א]אלא

גברא

ומודין בשאר כל אדם. מפרש בגמרא בעל הבית שאמר לו חברו הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך וזיכה לו שקנה עירוב דהואיל ואין בעה"ב רגיל למכור ככרות לא נתכוון זה אלא לעשותו שליח ועשה כאומר לו ערב לי וגבי חנוני גופיה אי א"ל ערב לי אמרינן בגמרא דקני: **שאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו.** הלכך גבי חנוני כי א"ל זכי לי לא נתכוון אלא לקנות הימנו ולא סמך עליו שיעשה שלוחו ומעות אינן קונות ולא סמכה דעתיה נמצא מערב לו שלא לדעתו אבל אם משך ככר והניחו אצלו לכך שליח עשאו: **עירובי תחומין.** חוב הוא לו שמפסיד לצד האחר ושמא אינו נוח לו: **גמ' כד'** [ו] **פרקים.** דמתרץ ר' יוחנן לקמן דהעמידו בהן חכמים דבריהם על דין תורה דמעות קונות אף כאן מפני תיקון שבת העמידו דבריהם על דין תורה: **בד' פרקים אלו.** בפ' אותו ואת בנו בחולין (דף פג.) עיו"ט הראשון של פסח ועי"ט של עצרת וערב ר"ה ועי"ט האחרון של חג וערב יוה"כ בגליל: **ואין ללוקח.** באותו השור אלא דינר שנתן לו דינר מבעוד יום בשוה דינר בשר: **אם מת.** השור אבד הלוקח מה שנתן: **אינו כן.** אין משחיטין אותו על כרחו ואם רצה טבח מחזיר לו את הדינר: **בשזיכה לו.** טבח ללוקח בשור זה שוה דינר ע"י אחר שמסר השור לאחר ואמר לו זכה לו[ס] בו בשם פלוני והוא לא עשאו שליח לאותו אחר הזוכה בשבילו: **זכות הוא לו.** להוציא מעות ולקנות בשר שהכל דרכן בכך: **חוב הוא לו.** שמוציא הוצאות: **דבר תורה מעות קונות.** דכתיב בפודה מן ההקדש (ויקרא כז) ונתן הכסף וקם לו ק"ו בלוקח מן ההדיוט: **נשרפו חיטיך.** שנתת לי מעות עליהן הלכך מוקמינן להו ברשות מוכר כי היכי דלימסר נפשיה עלייהו וניטרח לאצולינהו: [ט]**אבל כלי.** קנין סודר: **בעל הבית.** פרישית טעמא לעיל[פ]: **אלא דאמר זכה לי.** דלא שויה שליח אלא כשאר מוכרין דעלמא אבל אם אמר ערב לי שליחא שוויה וסמכא דעתיה דקיימא לן חזקה שליח עושה שליחותו בפרק בכל מערבין (לעיל ד' לג.) הלכך מערב לדעתיה הוא: **אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו.** בשבת דמיקל בה ר' יהודה בפ' כל גגות[ל] ואמר מותרין לאותו שבת: **בעירובין.** כל היכא דאיירי בהלכות קניית עירוב:

גברא

בארבעה פרקים כו'. בפ' אותו ואת בנו (חולין דף פג.) מפרש ערב יו"ט הראשון של פסח ועיו"ט של עצרת וערב יו"ט האחרון של חג וערב ר"ה ועיוה"כ בגליל והא דלא חשיב עיו"ט הראשון של חג אומר ר"ת משום דכו"ע טרידי בסוכה ולולב ואין להם פנאי להרבות בשחיטה כל כך: **לעולם בשלא משך.** מלתא דרב הונא דלוקמי כשמשך אתא לפרושי דהיינו משיכה שזיכה לו ע"י אחר ומש"ה לא קאמר אלא דלא הדר ביה כלל: **דבר תורה מעות קונות.** פירש בקונטרס דכתיב בפודה מן ההקדש ונתן הכסף וקם לו וק"ו בלוקח מן ההדיוט ור"ש לקיש דאמר משיכה מפורשת מן התורה ואין מעות קונות קסבר מהקדש לא ילפינן דכסף קני ליה משום דלא שייכא ביה משיכה דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתא ואין נראה זה הטעם נכון כ"כ דמ"מ נילף מהקדש שיקנה גם הכסף בהדיוט ואומר ר"י משום דתרתי לא מצי למקני בהדיוט דפרק הלוקח עובר פרתו (בכורות דף יג:) דריש ר' יוחנן או קנה מיד עמיתך הא לנכרי במשיכה ואם היה קונה משיכה וכסף לר"ל אם כן לנכרי במה וכ"ת הא לנכרי בכסף דקאי אמיד עמיתך דדריש ליה אמשיכה מכל מקום מדנכרי בחד דוקא ישראל נמי בחד דוקא וככי האי גוונא קאמר התם ועוד מפרש ר"י דהיינו טעמא למעות קונות דבר תורה דסתם קנין דקרא בכסף איירי כדאשכחן בכמה דוכתי (א) קנין בכסף אוכל בכסף תשבירני (דברים ב) שדות בכסף יקנו (ירמיה לב) ואף על גב דכתיב ספר המקנה דנפקא לן (ר) מהתם קנין שטר מ"מ סתם קנין דבכל דוכתין הוי בכסף ועוד מוכח קרא דבכסף איירי דכתיב (ויקרא כה) אל תונו ואמוכר ולוקח קאי: **שמא יאמר חיטיך נשרפו בעלייה.** וא"ת למה עקרו חכמים קנין כסף לגמרי דהוי דאורייתא היה להם לתקן דמבעי כסף ומשיכה ותירץ ר"י משום תקנת השוק עשו כן שלא להצריך תרתי משיכה ומעות וריב"ן תירץ דאם המשיכה לבדה לא תקנה אם כן יאמר הלוקח למוכר נשרפו חיטיך בעלייה ואם תאמר א"כ כשנתן הלוקח מעות ולא משך יאמר לו המוכר נשרפו מעותיך בעלייה כיון דאין המעות קונות לו ואי לאו תירוץ ריב"ן הייתי יכולין לומר דלא חיישינן להכי משום דלא שכיח שיאחר המשיכה לאחר נתינת המעות כיון דאין מעות קונות אבל לפי תירוצו לא נוכל לומר כן דאם כן לא היה לו נמי למיחש שמא יאמר הלוקח נשרפו חיטיך בעלייה דלא שכיח שיאחרו הכסף אחר משיכת הפירות כיון דמשיכה לחוד לא היתה קונה וי"ל דמעות נוח לטמנן ואין טורח בהצלתם כמו פירות דאין יכול להציל אלא בטורח גדול ועוד אומר ר"י דגבי מעות אין שייך לומר נשרפו מעותיך בעלייה דאפילו הוי עלייהו שומר חנם הא אמרינן בפרק המפקיד (ב"מ דף מב.) דאין להם שמירה אלא בקרקע ואי לא מותיב להו בקרקע הוי פשיעותא לגבי נורא כדמוכח התם גבי ההוא דאותיב זוזי בצריפתא דאורבני וא"ת והיכי חיישינן שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה הא הוי עלייהו שומר שכר ואם לא יציל ישלם דכי היכי דגבי זוזי הוי מוכר עלייהו שומר שכר כדמשמע בפ' הזהב (שם דף מט.) גבי ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי אוקירו שומשמי והדר ביה וא"ל שקול זוזך ולא שקלינהו ואגנוב ואמר רבא דלכ"ע לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו' משמע דאי לא הוה אומר ליה שקול זוזך הוי עלייהו שומר שכר וה"נ גבי חיטין הוי נמי שומר שכר ואור"י דלעולם גבי זוזי נמי לא הוי שומר שכר והא דקאמר לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי ה"פ לא מיבעיא היכא דנותן לו שכר וקאמר לו שקול זוזך דסליק נפשיה מחיוב שומר שכר אלא אפילו שומר חנם לא הוי וכה"ג צריך לפרש באידך עובדא (שם ע"ב) דא"ל ליהוי הנך זוזי גבך פקדון דחשכה לי וא"ל הא ביתא קמך ומסיק עלה לא מיבעיא דשומר שכר לא הוי כו' היינו ע"כ בנותן לו שכר קאמר ועוד י"ל דאע"ג דגבי זוזי הוי שומר שכר היינו משום דשרי להוציאם ואע"ג דמפקיד מעות אצל בעה"ב תנן בהמפקיד (שם מג.) דלא ישתמש בהן מ"מ מוכר ישתמש בהן כיון דלדבר תורה מעות קונות אלים כחו ויכול להוציא אע"ג דתקין רבנן דלא קני אלא במשיכה: **ה"ג אמר ר' יהושע ב"ל כל מקום ששנה** רבי יהודה **אימתי ובמה במשנתנו אינו אלא לפרש** דברי חכמים וכ"ג בספרים דגרסי במשנתינו דבברייתא מצינו דאימתי דרבי יהודה לחלוק בפרק כיסוי הדם (חולין דף פח.) גבי דם הניתז ושעל גבי הסכין ופ"ק דגיטין (דף ז.) גבי המביא גט בספינה ואין להאריך כאן: [וע"ע תוס' ביצה ע: ד"ה ולא היא ותוס' גיטין ז: ד"ה אמר ותוס' שבועות מח. ד"ה שמא יגדל ותוס' סוכה מא. סד"ה נשבע ותוס' חולין פח. ד"ה רבנן]:

ואלו

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יח סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' תיד סעיף א:

סב ב מיי' פ"א שם הלכה כ סמג שם טוש"ע א"ח סי' שסו סעיף י ובהג"ה וסי' שנג סעיף ח:

סג ג ד מיי' פ"ט מהל' מכירה הלכה ז סמג עשין פב טור ש"ע ח"מ סי' קנט סעיף ג:

ה [מיי' פ"ג מהל' מכירה הל' א טוש"ע חו"מ סי' קצח סעי' א]:

ו [מיי' שם והל' ה טוש"ע שם סעי' ה]:

סד ז ח ט מיי' פ"ו מהלכות עירובין הלכה כ סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שסט:

סה י מיי' פ"ה שם הלכה ו טור ש"ע א"ח סי' שסח סעיף ב:

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דבר וכו' בכמה דוכתי (קנין בכסף) תא"מ וכ"כ פ"א קנין בכספו:

* * *

רבינו חננאל

ואמרינן מאי טעמא דר' אליעזר והא לא משך. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה השוה ר' אליעזר מידותיו בעירובין כאותה ששנינו בשחיטת חולין (פ') [בפרק כסוי הדם] בארבעה פרקים אילו משחיטין את הטבח בעל כרחו. ואסקה ר' יוחנן לעולם בשלא משך ושלא זיכה. ובד' פרקים אילו העמידו דבריהן על דין תורה דדבר תורה מעות קונות, ומפני מה אמרו משיכה קונה גזירה [שמא] יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה. ומודים חכמים לר' יהודה בשאר כל אדם שזכו לו מעותיו. מאן שאר כל אדם. אמר רב (מן) בעל הבית. וכן אמר שמואל בעל הבית קני, דלא שנו חלוקה אלא בנחתום. ולא שנו בנחתום דלא קני אלא מעה יהיב, אבל יהיב כלי קני. ולא שנו אלא דאמר ליה לנחתום זכי לי, אבל אמר ערב לי קני. פיסקא, א"ר יהוד' במה דברים אמורים, שאין מערבין לו אלא מדעתו, בעירובי תחומין, שפעמים שהיא חובה לו שאתה מתירו בצפון ואוסרו בדרום כנגד מה שהתרת, והוא אין לו צורך אלא בדרום, נמצאת עושה לו חובה לפיכך אין חבין לו אלא בפניו. אלא בעירובי חצירות אתה מתירו תוספת ואינך אוסרו בדבר לפיכך זכין לו אפילו שלא מדעתו. אמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר' יהודה, ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' יהודה בעירובין הלכה כמותו, והני מילי בעירוב אבל לא במחיצות. ואקשינן למה הוצרך שמואל לומר הלכה כר' יהוד' מכלל דחכמים פליגי עליה בהא, והא אמר ר' יהושע כל מקום ששנה ר' יהוד' אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים, ומתני' במה היא. ודחינן ולא פליגי והתנן ניתוספו עליהן מוסיף ומזכה וצריך להודיע, הלא המשנה זו לרבנן היא, ושנו בעירובי חצירות צריך להודיע. ושנינן התם דקתני צריך להודיע בחצר שבין שני מבואות שכשאתה מתירו במבוי אחד אתה אוסרו במבוי האחר, ונמצאת לו חובה, אבל חצר אחד במבוי אחד לא פליגי עליה. איני והא' רב חסדא, אתה מדחה דברי ר' יהודה'.

מסורת הש"ס

א) לעיל מו: פ: לקמן צה. ב) [גיטין יא: קידושין כג. וש"נ], ג) חולין פג., ד) [שם. ע"ש], ה) [בכורות יג: קידושין כו. כח:], ו) גי' רש"ל יהודה, ז) ב"מ מז: וש"נ, ח) לקמן צה., ט) [שבת קו: וש"נ], י) [סנהדרין כד:], כ) [לעיל פ:], ל) [שם], מ) פ"א ה"ל, נ) בפ"ה: כד', ס) כפ"ה ליתא, ע) לנ, פ) [נ"א אחד ד"ה בעל], צ) [ד"ה ומודין], ק) [לקמן לג.], ר) [וע"ע תוס' ע"ב ה: ד"ה ערב], ש) [קידושין כו.]

* * *

מוסף רש"י

במה דברים אמורים. דאין מערבין לו לאדם אלא לדעתו שנתרצה. בעירובי תחומין. דשמא חוב לו להפסיד אלפים (למזרח) על מנת להשתכר באלפים למערב (לעיל מו:). שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שכנגדה (לעיל פ:). אבל בעירובי חצירות. אין שם הפסד אלא ריוח (לעיל שם). לעולם הוא זכות להן (לקמן צה.). ואין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול ליעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהיא חובה לו הפסד (קדושין כג.) דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו הגן שהדי דניחא ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.) דבר שהוא לדעתו קרוי חובה (כתובות יא וכעי"ז ב"מ יב). דבר שהיא חוב לו, שאינו חפץ בו (סוטה כד.). משחיטין את הטבח בעל כרחו. למסתפק ואזיל שאם קבל דינר מלוקח ליתן לו בדינר בשר (חולין פג.). אפילו שור שוה אלף דינר. שוחטו על כרחו אף על פי שאין לוקחין לאבר (שם). ואין ללוקח אלא דינר אחד. שנתן דינר לטבח (שם). מת ללוקח. ומפסיד הדינר (שם). בשאר ימות השנה אינו כן. דבעינן משיכה וכל זמן שלא משך חוזר בו הטבח (שם). בשזיכה לו על ידי אחר. המוכר הזה מסר את השור לאדם אחר שלא בפני הלוקח ואמר לו זכי בשור זה לפלוני להיות לו בדינר בשר (שם). דזכות הוא לו. משיכה זו זכות הוא לו דהא לא סגי ליה בלא בשר (שם). דחוב הוא לו. להוציא הוצאות הפסד הוא לו (שם). העמידו חכמים דבריהן על דברי תורה. שקונין לו מעותיו בלא משיכה (שם). דבר תורה מעות קונות. מכיון שנתן מעות למוכר אין אחד מהם יכול לחזור, דגמרינן מהקדש דכתיב ונתן הכסף וקם לו (שם וב"מ מז:) ומשיכה לא קניא (בכורות יג.). שמא יאמר לו נשרפו חיטיך בעלייה. שמא יפשע לוקח בבית מוכר זמן מרובה ותפול דליקה ברשות המוכר ולא יטרח לטרוח ולהציל, לפיכך העמידום ברשותו לחזור בו אם ירצה, דכיון שאם יתייקרו ברשותו יתייקרו ויחזור בו מן המכר ויהא הפסד שלו כי דידיה חשיב להו וטרח ומציל (ב"מ מז:). לא: להכי אוקמינהו ברשותיה לסיות הפסד הפריסה עליו והשכר לחזור אם נתייקרו דלימסר נפשיה לאצולינהו (קדושין כח:) אבל סתם מושך ממטי להו לביתיה (חולין פג.). כל מקום כו' ובמה. כמה דברים אמורים (סנהדרין כה.).